

Landmandens Klima Værktøj

Drivhusgas udledninger fra Planteavl og Kulstof i jord

Søren Kolind Hvid, Majken Husted, Frank Oudshoorn

SEGES

STØTTET AF
promilleafgiftsfonden
for landbrug

 **ØKOLOGISK
LANDSFORENING**

UDLEDNINGER fra LANDBRUGET

Enterisk fermentering

CH₄ fra husdyrs fordøjelse

Gødning

primært CH₄ og NH₃ fra gylle

Jord

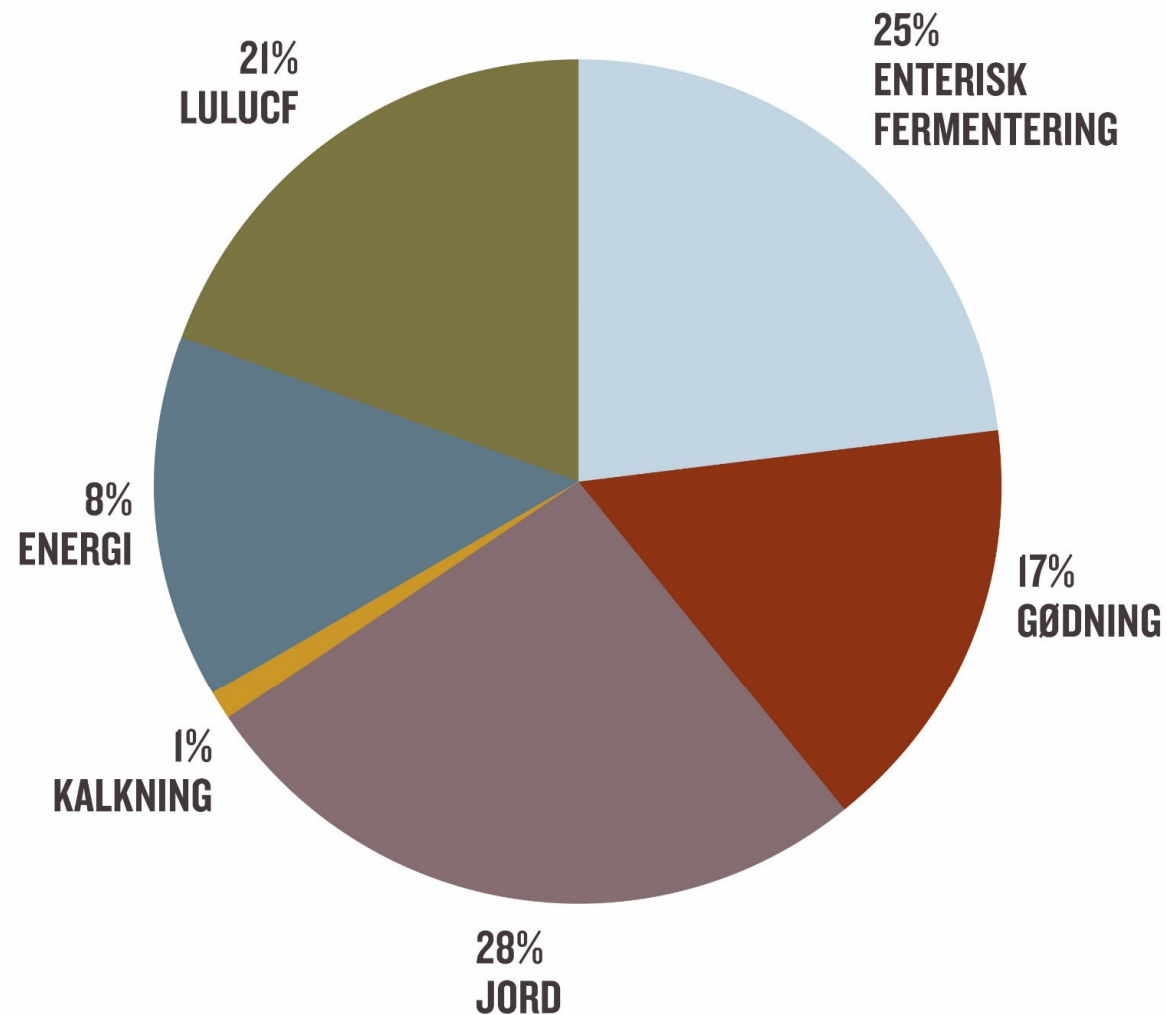
N₂O fra gødning, planterester og udvaskning

Energi

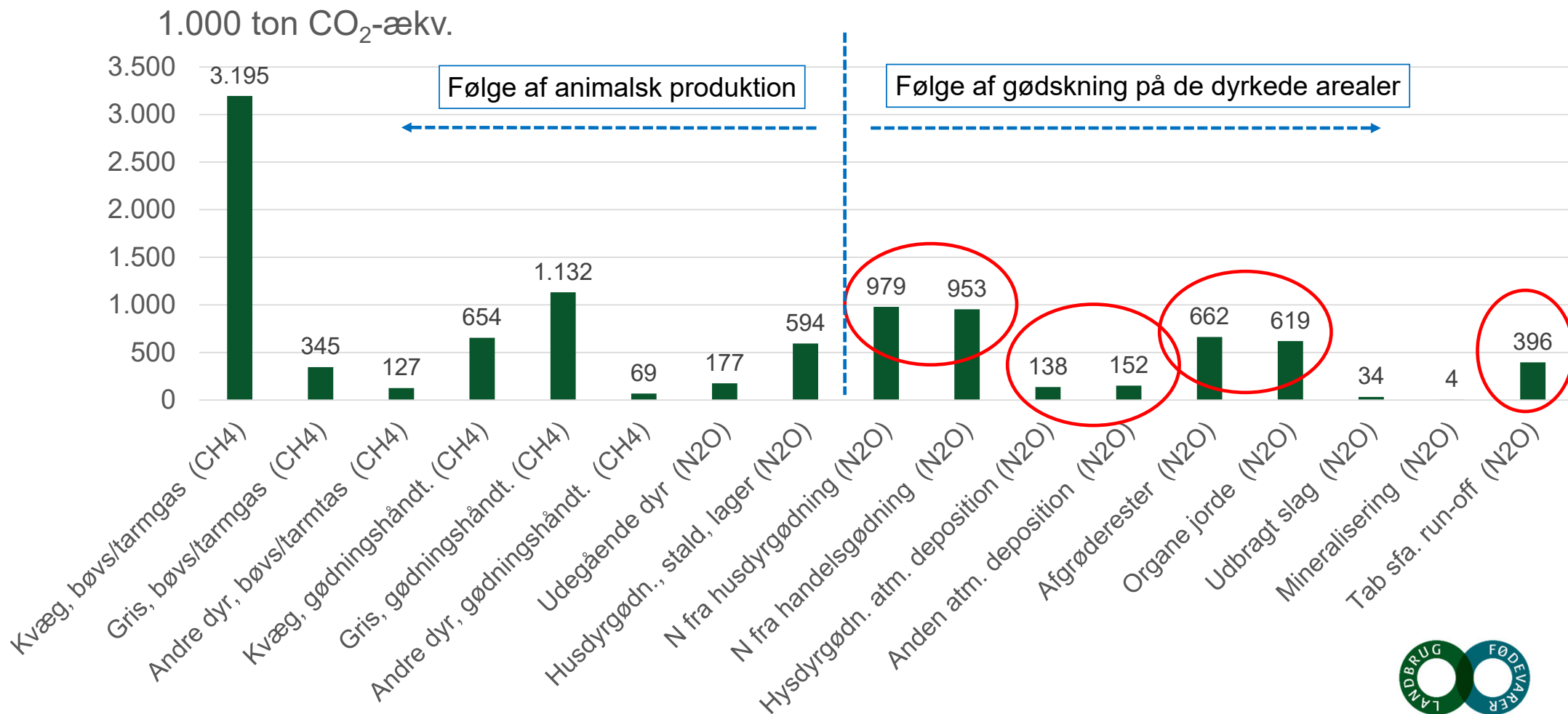
primært fra brændstoffer

LULUCF= land use and land use change and forestry

primært fra dyrkede

Klimagas fra DK landbrug (uden LU og energi)

Hvad beregninger vi i Landbrugets klima værktøj (LKV)

Beregning af drivhusgas emissioner fra bedriften (direkte)	x
Beregning af drivhusgas emissioner fra import (fx foder, dyr, gødning, energi)	y
Sum af emissioner som indgår i klimaregnskab	x + y
Resultat kan vises per ha (eget og det der bruges til foder) og per produceret enhed.	

Markens direkte drivhusgasser

Lattergas; kommer fra kvælstof i marken, ammoniak fordampning, udvaskning af nitrat

For hver 100 kg N der bruges som gødning, udvaskes ca. 30 kg som nitrat-N	(0,2 kg lattergas)
fordamper ca. 7 kg som ammoniak-N	(0,07 kg lattergas).
Processer i jorden omsætter N til lattergas, ca.	(1,00 kg lattergas)
I alt ca.	700 kg CO ₂ -e
kvælstof fra afgrøderester (over og under jorden)ca.	(0,5 kg lattergas)

SEGES

 ØKOLOGISK
LANDSFORENING

Andre drivhusgasser fra markbruget

Metan

Kun meget lidt, fra afgræsning

CO₂

Fra kalk, og fra kulstof i planter, og organisk gødning (som kan være emission eller optag)

Indirekte drivhusgasser baseret på forbrug

Mest fra fremstilling af handelsgødning.

Per 100 kg N 600 kg CO₂-e

Lidt fra kemikalier og maskinfremstilling

Energi forbrug ca. 180 kg CO₂-e/ha

Omregning til CO2-e (kan betyde ret meget)

Det internationale panel for climate change (IPCC), kommer jævnligt med rapporter som bl.a. angiver standarder for beregningen, som skal facilitere mulighed for sammeligning

Eksempler er

Emissionsfaktorer for **processer** fx. Fordampning af ammoniak ved afgræsning, lagring stald.

Standard faktorer fx afgrøderest fordeling over og under jorden

Angivelser hvilke **parametre der skal inkluderes** fx udvaskning, ammoniak fordampning etc.

Omregningsfaktorer (standardisering) for lattergas og metan (og andre gasser) til CO2-e.

Standarder ændrer sig, og implementeringen i den nationale regnskab styres af DCE .

Landbrugets klima værktøj bruger IPCC 2006

Lattergas EF for N = 0,01

Lattergas EF for udvaskning er 0,0075

Lattergas EF for afgræsningens N er 0,02

Lattergas til CO₂-e; 298

Metan til CO₂-e; 25

AU siger de ikke kan måle forskel mellem handels og husdyrgødning, dog at de generelt måler mindre end 1%

TABLE 11.1 (UPDATED)
DEFAULT EMISSION FACTORS TO ESTIMATE DIRECT N₂O EMISSIONS FROM MANAGED SOILS

Emission factor	Aggregated		Disaggregated	
	Default value	Uncertainty range	Disaggregation ⁴	Default value
EF ₁ for N additions from synthetic fertilisers, organic amendments and crop residues, and N mineralised from mineral soil as a result of loss of soil carbon ¹ [kg N ₂ O-N (kg N) ⁻¹]	0.010	0.001 – 0.018	Synthetic fertiliser inputs ⁵ in wet climates	0.016
			Other N inputs ⁶ in wet climates	0.006
			All N inputs in dry climates	0.005
EF _{1FR} for flooded rice fields ^{2,7} [kg N ₂ O-N (kg N) ⁻¹]	0.004	0.000 – 0.029	Continuous flooding	0.003
			Single and multiple drainage	0.005
EF _{3PRP, CPP} for cattle (dairy, non-dairy and buffalo), poultry and pigs ³ [kg N ₂ O-N (kg N) ⁻¹]	0.004	0.000– 0.014	Wet climates	0.006
			Dry climates	0.002
EF _{3PRP, SO} for sheep and 'other animals' ³ [kg N ₂ O-N (kg N) ⁻¹]	0.003	0.000 – 0.010	-	-

IPCC 2019

Hvordan virker LKV

Data fra Gødningsregnskabet indhentes på cvr nr.

Gødningsforbrug, handels og husdyrgødning

Afgrødefordeling

JB nr

Ekstra information nødvendigt til markbrug, indtil videre (ellers bruges standarder):

JB11 jord, dræning organogene jord

Udbytt niveau

Halmnedmuldning

Efterafgrøder

SEGES

 ØKOLOGISK
LANDSFORENING

Beslutninger som er taget, i samarbejde med universiteter og høringer i panelmøder, bl.a. virksomheder

iLUC medtages **ikke** (fiktiv klimabelastning for at drive landbrug i stedet for skov)

Meget små drivhusgas emissioner medtages **ikke** i denne version (men kommer):

NO og NH₃ fra voksende planter

produktions omkostninger fra kemikalier

Produktions omkostninger af maskiner

Affalds håndtering

Kulstof i Jorden modelleres !

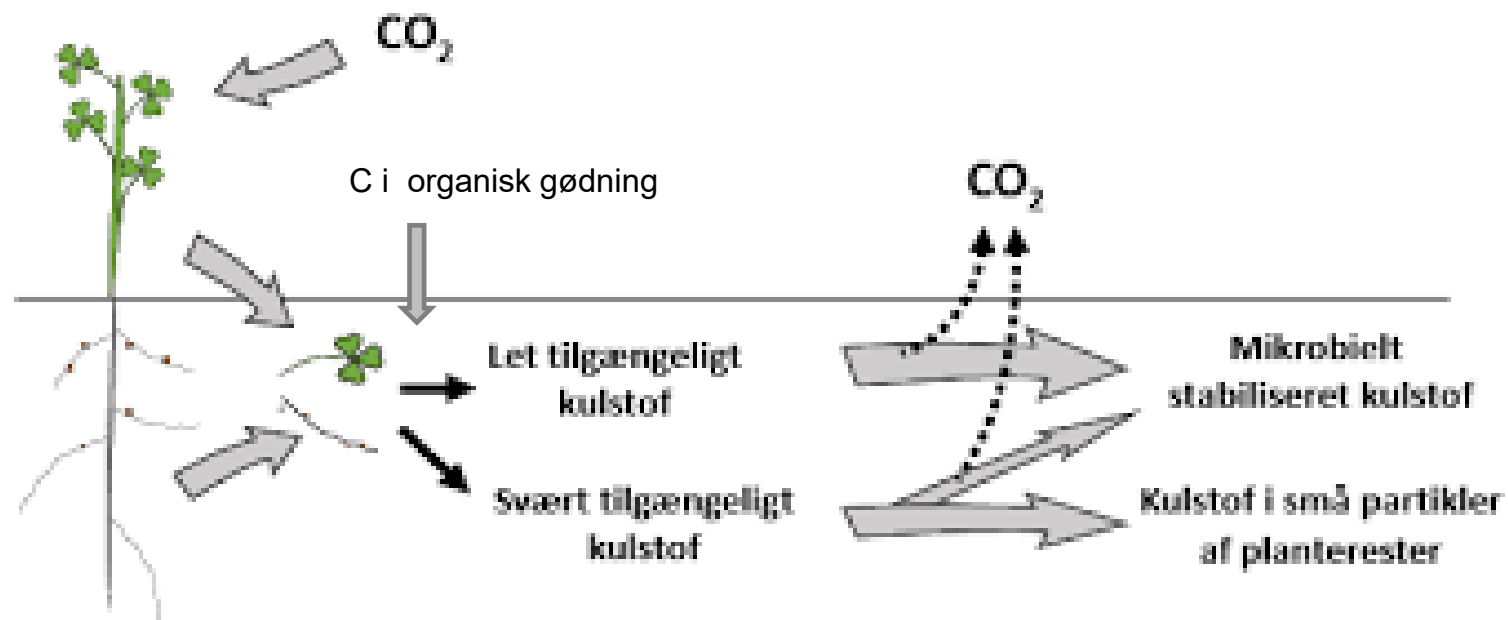
Produktregnskab beregnes separat i regneark

SEGES

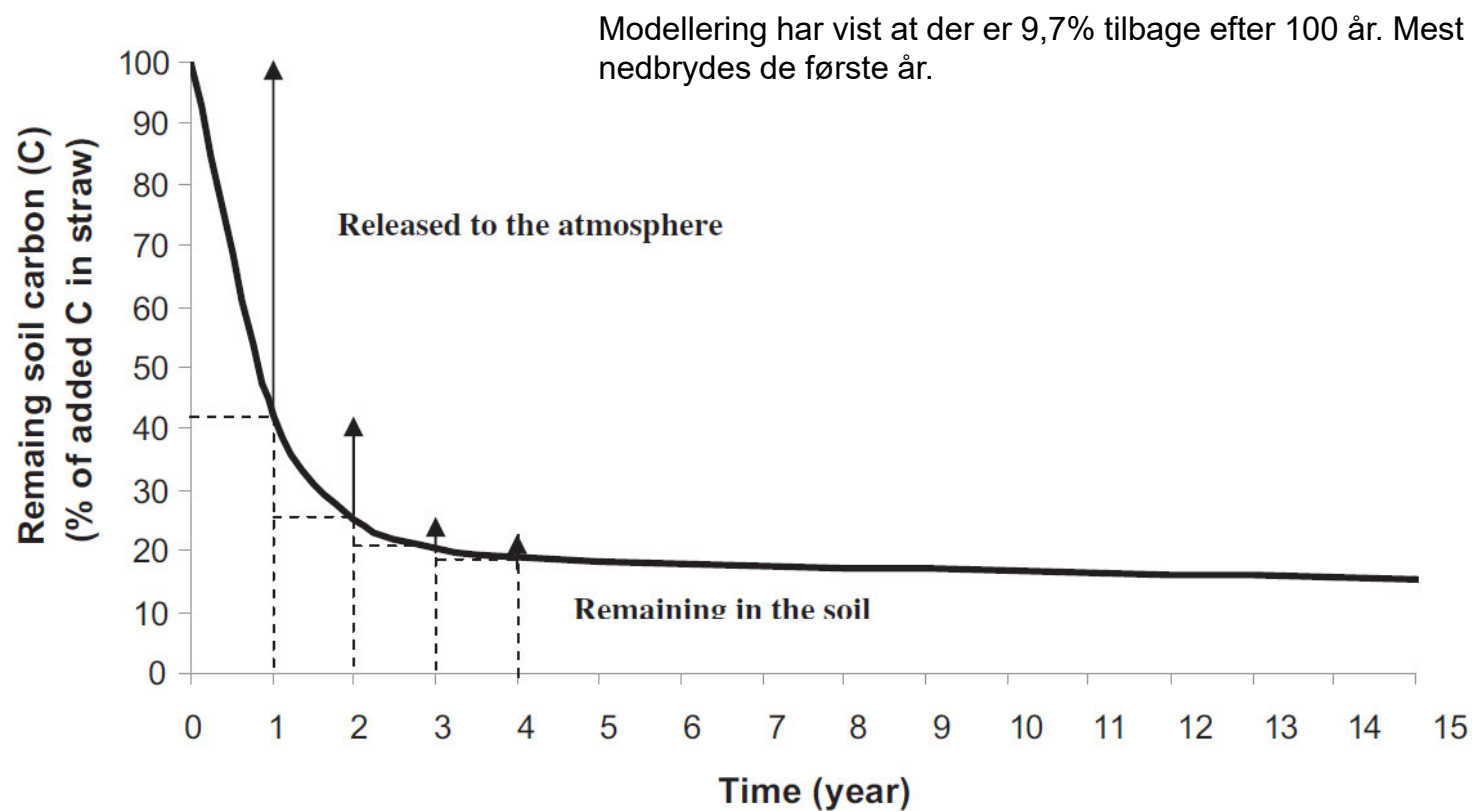
 ØKOLOGISK
LANDSFORENING

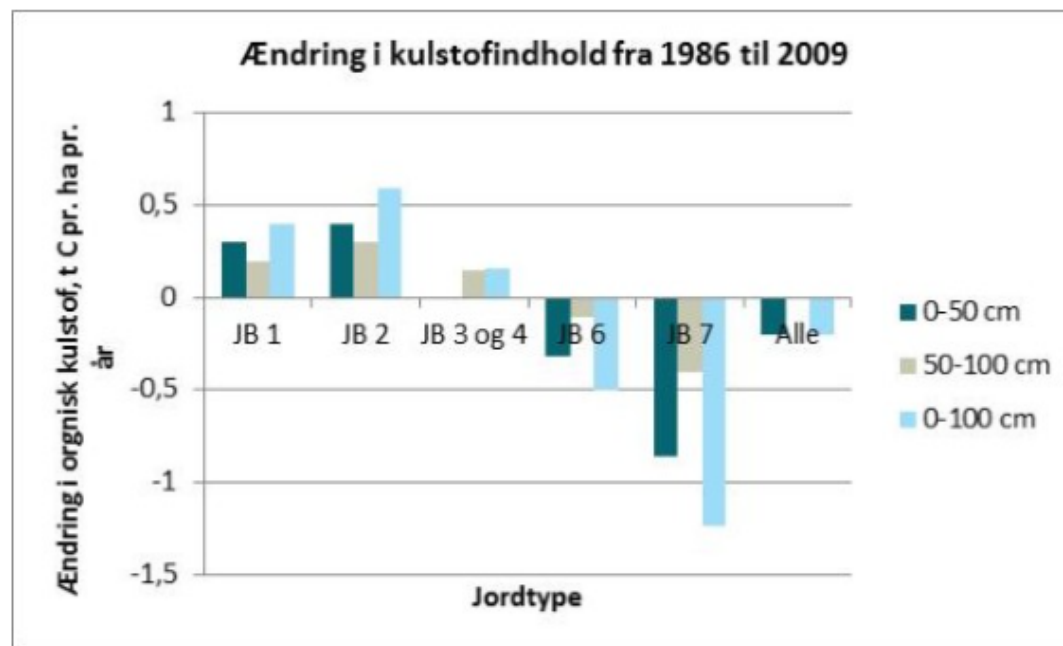
Generelt om kulstof i jord

Kulstof i jord (kan det måles ?)

Kvadratnet målinger i Danmark

Figur 1. Ændringer i jordens indhold af organisk kulstof i lagene 0-50 cm, 50-100 cm og 0-100 cm fra 1986 til 2009 på forskellige jordtyper.

Kilde: Taghizadeh-Toosi A. et al., 2014.

Eksempel på beregning

Tabel 26. Input af afgrøderester for grovfoder estimeret vha. C-tool estimeret, per ha per år

	Byg helsæd	Kl. græs ensilage	Kl. græs afgræsset	Græs ensilage	Vedv græs afgræsset ¹³⁾	Natur græs afgræsset ¹³⁾	Majs helsæd	Majs kolbe	Roer rod
Afgrøderester, kg TS ¹⁾									
Totale overjordiske rester, kg TS ²⁾	1250	3471	5177	3905	1671	1044	1749	3979	5199
Underjordiske rester, kg TS	1600	9467	9467	10649	3180	3180	2057	1756	2363
Afgrøderester i alt, kg TS	2850	12938	14644	14553	4851	4224	3806	5735	7562
C input til jorden, kg C ³⁾	1282	5822	6589	6549	2183	1808	1713	2581	3403
C forblevet i jorden efter 100 år, kg ⁴⁾	128	582	659	655	218	181	171	258	340
-effekt af varighed af- grødetype ⁵⁾	0,8	0,93	0,93	0,93	1	1	0,8	0,8	0,8
-effekt af jord- bearbejdning ⁶⁾	1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1	1	1
-Scalering til referenceaf- grøde, kg C ⁷⁾	-294	199	277	273	31	0	-260	-191	-125
N forblevet i jorden (100 års), kg N ⁸⁾	-29	20	28	27	3	0	-26	-19	-12
Klimaeffekt af C ændring i jord, kg CO ₂ -ækv. ⁹⁾	1080	-728	-1016	-1001	-114	0	953	699	458

Ca. -380kg C/ha/år

Kilde: Mogensen et al., 2018

SEGES

 ØKOLOGISK
LANDSFORENING

Referenceafgrøde: hvede, 42% af
halm nedmuldet, dyrket uden
brug af husdyrgødning

Generaliseringer kulstof

Ens kulstof input og nedbrydning for alle jordtyper

Gennemsnits beregninger for afgræsning, som giver ekstra kulstof i jorden

Tabel A1. Eksempel på beregning af en bedrifts bidrag fra jordpuljen til klimaregnskabet

	antal	enhed	udbytte ts	C input pr enhed ¹⁾	Årlig C input, kg i alt
slætgræs	50	ha	8000	5751	287550
vårbyg	50	ha	4500	2283	114150
halm- snittet	30	ha	2475	1114	33480
gylle	5000	kg N		8 ²⁾	40000
samlet		Kg C			475180
pr ha		Kg C			4752
reference		KG C			4093 ³⁾
C - netto		Kg C			659
Klimaeffekt – 100 år ⁴⁾		kg CO ₂ eq.			234

1) Input fra afgrøde og halm er baseret på C-Tool (se tabel A2)

2) Typetal for gylle

3) Dansk gennemsnit (Mogensen et al. 2018)

4) 9,7% af årlig input (Petersen et al. 2013), 1 kg C = 44/12 kg CO₂

Lige en par eksempler i LKV

<https://dact-accepttest-frontend-wa.segestest.dk/app/climate-footprint>

Mark	tons CO2-e	fraktion
SUM	284	100
N2O_gødning	164	58
C_organogene jord	21	7
C_Kalk	17	6
N2O_Udvaskning	34	12
N2O_afgrøderester	46	16

Kulstof	tons CO2-e	
SUM	-47	
afgrøder med opbygning	-25	
afgrøder med nedbrydning	180	
kulstof i organisk gødning	-202	
I alt mark	237	
areal	220	ha
CO2-e per ha	1077	kg

SEGES

 ØKOLOGISK
LANDSFORENING

Produktregnskab

Markens aftryk (inklusive indirekte emissioner) fordeles til afgrøderne, efter relativisering med standard beregninger.

Klimaaftryk pr. produkt for planteprodukter

Navn:
 Adresse:
 Postnr.:
 By: Århus N

Data fra Landbrugets Klimaværktøj (indtastes)

Klimaaftryk i markbruget excl. kulstofbalance i alt: kg CO₂e
 Kulstofbalance (positiv) i alt: kg CO₂e
 Kulstofbalance (negativ) i alt: kg CO₂e
 Fordeling af klimaaftryk mellem kerne og halm:

Dyrket areal (hovedafgrøder), ha: 200,0 ha   Dyrket areal (udlægsafgrøder), ha: 25,0 ha

Planteprodukter (afgrøde, areal, udbytte, halm)						Klimaaftryk afgrøde			Klimaaftryk halm			
Afgrøde kode	Afgrøde (hovedprodukt)	Antal ha	Udbytte pr. ha	Udbytte i alt	Halmudbytte pr. ha	Halmudbytte i alt	Klimaaftryk (uden C)	Kulstofbalance (C)	Klimaaftryk i alt (med C)	Klimaaftryk (uden C)	Kulstofbalance (C)	Klimaaftryk i alt (med C)
1	<input type="text" value="Vårbyg"/>	<input type="text" value="50,0"/> ha	<input type="text" value="5.600"/> kg	280.000 kg	<input type="text" value="3.600"/> kg	180.000 kg	542 g CO ₂ e/kg	80 g CO ₂ e/kg	622 g CO ₂ e/kg	50 g CO ₂ e/kg	6 g CO ₂ e/kg	56 g CO ₂ e/kg
11	<input type="text" value="Vinterhvede"/>	<input type="text" value="50,0"/> ha	<input type="text" value="8.200"/> kg	410.000 kg	<input type="text" value="4.200"/> kg	210.000 kg	526 g CO ₂ e/kg	-129 g CO ₂ e/kg	397 g CO ₂ e/kg	50 g CO ₂ e/kg	6 g CO ₂ e/kg	56 g CO ₂ e/kg
216	<input type="text" value="Silomajs"/>	<input type="text" value="50,0"/> ha	<input type="text" value="11.500"/> FE	575.000 FE	<input type="text"/>	<input type="text"/>	368 g CO ₂ e/FE	-16 g CO ₂ e/FE	352 g CO ₂ e/FE	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
264	<input type="text" value="Græs og kløvergræs uden norm. under 50 % kløver"/>	<input type="text" value="50,0"/> ha	<input type="text" value="8.200"/> FE	410.000 FE	<input type="text"/>	<input type="text"/>	63 g CO ₂ e/FE	138 g CO ₂ e/FE	201 g CO ₂ e/FE	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
965	<input type="text" value="Kløvergræs med under 50% kløver, udlæg/efterslæt"/>	<input type="text" value="25,0"/> ha	<input type="text" value="1.200"/> FE	30.000 FE	<input type="text"/>	<input type="text"/>	855 g CO ₂ e/FE	-301 g CO ₂ e/FE	555 g CO ₂ e/FE	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

Drivhusgas fra markbrug, hvad kan vi gøre? Virkemidler.

Lattergas, kommer fra den kvælstof der kommer i jorden og ikke optages af planterne, den kvælstof der udvasker, og den ammoniak der fordamper ved udbringning.

Vi undersøger hvordan vi kan formindske emission; for eksempel efterafgrøder, nitrifikationshæmmere, nedmuldning af grønne afgrøder, bedre udkørsels teknikker

Kulstof, findes som organisk materiale i jorden, humus, og tilføres jorden hvert år fra afgrøder (58% = kulstof). Fraføres ved iltning, ved jordbearbejdning, ved dyrkning af jorden.

Vi undersøger hvordan vi kan øge mængderne der tilføres i form af græs, efterafgrøder, biochar. Vi undersøger hvordan vi kan hæmme omsætning, ved jorddække, jordbearbejdning, hævet vandstand.